

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 184/2011-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. apríla 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. Š. a B. Š., K., zastúpených advokátkou JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 192/2010 z 20. januára 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. Š. a B. Š. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 4. apríla 2011 doručené faxové podanie doplnené písomnou sťažnosťou doručenou 6. apríla 2011 J. Š. a B. Š. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 192/2010 z 20. januára 2011.

Sťažovatelia ako navrhovatelia návrhom podaným na Okresnom súde Poprad (ďalej len „okresný súd“) z 18. apríla 2008 žiadali zveriť maloletú S. C. (ďalej len „dieťa“) do ich náhradnej starostlivosti. Sťažovatelia v návrhu uviedli, že ako starí rodičia dieťaťa sa o ňu starajú od marca 2001. Okresný súd po vykonaní rozsiahleho dokazovania (vrátane znaleckého dokazovania, pozn.) vo veci meritórne rozhodol rozsudkom sp. zn. 14 P 80/2008 z 24. novembra 2009 tak, že návrh sťažovateľov (ako starých rodičov, pozn.) zamietol.

Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia včas odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 5 CoP 2/2010 z 24. februára 2010 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil.

Sťažovatelia podali proti rozsudku krajského súdu dovolanie, v ktorom vytýkali odvolaciemu súdu, že v odôvodnení svojho rozhodnutia sa nevysporiadal s dôkazmi predloženými v odvolacom konaní, ktoré sťažovatelia nemohli predložiť do rozhodnutia prvostupňového súdu a ktoré podľa ich názoru boli spôsobilé zásadným spôsobom spochybniť závery prvostupňového súdu. Prípustnosť dovolania sťažovatelia odvodzovali od ustanovenia § 237 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), tvrdili, že postupom odvolacieho súdu im bola odňatá možnosť konať, a to tým, že krajský súd nerešpektoval ich právo na riadne a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Cdo 192/2010 z 20. januára 2011 dovolanie sťažovateľov odmietol.

Sťažovatelia svoju sťažnosť podanú ústavnému súdu odôvodnil v zásade totožnými argumentmi ako svoje dovolanie zo 14. júla 2010.

Najvyššiemu súdu vytýkajú, že napadnuté uznesenie je „*zjavne arbitrárne a majúce za následok porušenie práv sťažovateľov zakotvených ústavou i dohovorom*“.

Sťažovatelia vyslovujú názor a argumentujú, že „*nezodpovedanie pre vec podstatných otázok nastolených sťažovateľmi, teda podľa názoru sťažovateľov nesporne vedie... k záveru o tom, že nie je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces...*

Kľúčová argumentácia dovolacieho súdu, na ktorej je založené napadnuté rozhodnutie je podľa názoru sťažovateľov zjavne arbitrárna a z ústavného hľadiska neakceptovateľná. Odporca nepreskúmal riadne dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu, nevysporiadal sa s tvrdenými dôvodmi dovolania a vec podľa názoru sťažovateľov nesprávne právne posúdil.

Odporca tým, že v napadnutom uznesení vec posúdil tak, že sama skutočnosť, že v konaní prípadne došlo k procesnej vade - nepreskúmateľnosť rozhodnutia, nemôže v danom prípade založiť prípustnosť dovolania sťažovateľov, lebo nejde o vadu v zmysle § 237 O.s.p., odňal sťažovateľom právo na to, aby za splnenia podmienok prípustnosti dovolania bola ich vec predmetom meritórneho rozhodnutia dovolacím súdom.

Podľa názoru sťažovateľov boli splnené zákonné podmienky prípustnosti dovolania proti rozhodnutiu krajského súdu, ktorá jej bola rozhodnutím odporcu odňatá a preto považujú rozhodnutie odporcu za nesprávne, argumentáciu v ňom uvedenú za zjavne arbitrárnu a z ústavného hľadiska neakceptovateľnú. “.

V závere sťažnosti sťažovatelia navrhujú prijať sťažnosť na ďalšie konanie a vo veci samej rozhodnúť týmto nálezom:

„1. Právo sťažovateľov - na spravodlivé súdne konanie zakotvené v článku 6 prvá veta Dohovoru a právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde zakotvené v článku 46 ods. 1 v spojení s ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, bolo uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo 192/2010 zo dňa 20.01.2011, porušené.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky pokračovať v porušovaní namietaného práva sťažovateľov.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo 192/2010 zo dňa 20.01.2011 a vracia vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

4. Odporca je povinný nahradiť sťažovateľom všetky trovy tohto konania. “

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovatelia v konaní pred ústavným súdom namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 192/2010 z 20. januára 2011. Ťažiskom argumentácie sťažovateľov je ich právny názor, že *„boli splnené zákonné podmienky prípustnosti dovolania proti rozhodnutiu krajského súdu“*, a keď najvyšší súd odmietol ich dovolanie ako procesne neprípustné, *„sťažovateľom bolo odňaté právo na to, aby za splnenia podmienok prípustnosti dovolania bola ich vec predmetom meritórneho rozhodnutia najvyššieho súdu“*.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre viackrát poukázal na vzťah čl. 6 ods. 1 dohovoru k čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavodarca formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (napr. II. ÚS 71/97, III. ÚS 279/09). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Ústavný súd v rozsahu sťažnostného petitu preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu.

Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia vzhľadom na predmet konania (konanie o zverenie do náhradnej osobnej starostlivosti) osobitne poukázal na § 238 ods. 4 OSP, pričom konštatoval, že v posudzovanom prípade nešlo o žiadnu z výnimiek tam upravených, v dôsledku čoho napadnutý rozsudok krajského súdu *„vykazuje znaky rozsudku, v prípade ktorého je procesná prípustnosť dovolania vylúčená priamo zo zákona § 238 ods. 4 O.s.p.“*.

Vzhľadom na procesnú neprípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 1 až 4 OSP sa najvyšší súd zaoberal skúmaním existencie závažných procesných väd spôsobujúcich vydanie zmätočného rozhodnutia v zmysle § 237 OSP, pričom s ohľadom na dovolacie námietky sťažovateľov sústredil svoju pozornosť na skúmanie otázky, či postupom súdu bola sťažovateľom odňatá možnosť konať, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP.

Najvyšší súd v relevantnej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol, že *„na základe uznesenia občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 111/1998 uverejnený rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997, z ktorého vyplýva, že „konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmateľný“. Právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia súdu nižšieho stupňa ako dôvodu zakladajúceho (len) tzv. inú vadu konania pritom vyplýva aj z ďalších rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (vid' napríklad rozhodnutia sp. zn. ,1 Cdo 140/2009, 2 M Cdo 18/2008, 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 9/2009, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 338/2009, a 5 Cdo 290/2009).*

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu preto sama skutočnosť, že v konaní prípadne došlo k procesnej vade tejto povahy (nepreskúmateľnosť rozhodnutia), nemôže v danom prípade založiť prípustnosť dovolania dovolateľov, lebo nejde o vadu v zmysle § 237 O.s.p.

Navyše odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol stručne rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská oboch procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k názoru, že skutkové a právne

závery odvolacieho súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O.s.p.). Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov.

Dovolatelia odvolaciemu súdu vytykajú, že nevykonali nimi navrhnuté a predložené dôkazy (znalecký posudok MUDr. T. R. zo 7. decembra 2009 č. 20/2009 a lekárska správa zo 4. decembra 2009 vyhotovená MUDr. T. R.). Dovolací súd k tejto námietke uvádza, že k procesným právam účastníka nepatrí, aby bol súdom vykonaný každý ním navrhnutý dôkaz. Ak súd prípadne aj rozhodne, že navrhnuté dôkazy nevykoná (napr. preto, že sú pre vec nevýznamné alebo nadbytočné), nemôže to byť považované za postup odnímajúci účastníkovi konania možnosť konať pred súdom. Rozhodovanie o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané, patrí vždy výlučne súdu, a nie účastníkovi konania (§ 120 ods. 1 O.s.p.). Ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť nanajvýš k jeho nesprávnym skutkovým záverom (pozn.: dovolací súd neskúmal, či v danej veci išlo o tento prípad), pôjde o rozhodnutie vecne nesprávne; sama táto okolnosť ale nevedie k záveru o procesnej vade konania v zmysle § 237 O.s.p. zakladajúcej prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia.“.

Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu rozhodne nevykazuje znaky svojvoľnosti alebo arbitrárnosti a závery v ňom uvedené v súvislosti s rozhodovaním o prípustnosti dovolania sťažovateľov podľa § 237 písm. f) OSP nie sú ústavne neudržateľné, tak ako to tvrdia sťažovatelia. Najvyšší súd v napadnutom uznesení podľa názoru ústavného súdu primeraným spôsobom reagoval na námietky sťažovateľov a vysvetlil dôvody, na ktorých založil svoje rozhodnutie, preto toto rozhodnutie nemožno považovať za arbitrárne, respektíve nepreskúmateľné. Prípustnosť dovolania sťažovateľa založili na tvrdení, že postupom súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom podľa § 237 písm. f) OSP. Odôvodňovali to jednak nepreskúmateľnosťou odôvodnenia právoplatného rozsudku krajského súdu (sp. zn. 15 CoP 2/2010 z 24. februára 2010)

a jednak tým, že krajský súd nevykonal nimi navrhnuté dôkazy, ktoré nemohli uplatniť v konaní pred okresným súdom. Najvyšší súd na prvú námietku sťažovateľov reagoval uvedením judikátu č. R111/1998, podľa ktorého nepreskúmateľnosť súdneho rozhodnutia súdu nižšieho stupňa v rámci dovolacieho konania zakladá len tzv. inú vadu konania, ktorou možno dovolanie odôvodniť, nie však založiť prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP. V okolnostiach posudzovaného prípadu sa už najvyšší súd vzhľadom na uvedenú klasifikáciu uplatnenej dovolacej námietky sťažovateľov nemusel ňou zaoberať z vecnej stránky, pretože táto nebola spôsobilá založiť prípustnosť dovolania. Napriek tomu najvyšší súd sa vyjadril k namietanej arbitrárnosti odôvodnenia právoplatného rozsudku krajského súdu a dospel k záveru, že *„odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O.s.p.)“*. Z uvedeného vyplýva, že najvyšší súd sa zaoberal a vysporiadal s touto námietkou sťažovateľov. Na druhý argument alebo dôvod uvedený v dovolaní sťažovateľov, že krajský súd nevykonal nimi navrhnuté dôkazy, najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že *„k procesným právam účastníka nepatrí, aby bol súdom vykonaný každý ním navrhnutý dôkaz“*. Ďalej tiež konštatoval, že ak súd nevykoná niektorý z navrhovaných dôkazov, táto okolnosť sama osebe nevedie k záveru o procesnej vade konania v zmysle § 237 OSP zakladajúcej prípustnosť dovolania. Najvyšší súd preto dospel k záveru o procesnej neprípustnosti dovolania z dôvodov uvedených sťažovateľmi v dovolaní. V okolnostiach posudzovaného prípadu, keď prvostupňovým súdom bolo vykonané rozsiahle dokazovanie vrátane znaleckého, pričom okresný prokurátor a opatrovník maloletého dieťaťa považovali rozsudok prvostupňového súdu za zákonný a riadne odôvodnený a navrhovali ho potvrdiť, s ktorým nesúhlasili len sťažovatelia a otec maloletého dieťaťa, ktorý si založil vlastnú rodinu a po rokoch nezáujmu sa začal vôbec stretávať s vlastnou dcérou, ústavný súd považoval záver najvyššieho súdu za ústavne akceptovateľný. Ústavný súd ďalej konštatuje, že najvyšší súd postupoval v súlade s relevantnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, ktoré ústavne akceptovateľným spôsobom interpretoval a aplikoval, preto aj jeho právne závery sú ústavne akceptovateľné. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že námietky sťažovateľov sú v tomto smere neopodstatnené.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Ústavný súd tiež opakovane judikoval, že pokiaľ preskúmanie postupu alebo rozhodnutia orgánu štátu v rámci predbežného prerokovania nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05), je možné sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, realnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní sa ústavný súd ďalšími nárokmi sťažovateľov nezaoberal.

Ústavný súd v závere poznamenáva, že v uvedených okolnostiach prípadu si sťažovatelia sami v rámci svojich dispozičných práv zvolili postup, pri ktorom sa so svojimi námietkami proti právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu obrátili na najvyšší súd ako súd dovolací. Pre prípad sťažnosti podanej na ústavnom súde sa tak vystavili riziku, že dovolanie bude v dôsledku taxatívneho vymedzenia dôvodov jeho prípustnosti v ustanoveniach § 236 a nasl. OSP odmietnuté, čo sa aj stalo. V dôsledku tohto postupu už nebolo možné preskúmať námietky sťažovateľov proti postup krajského súdu, v ktorom sťažovatelia primárne badali porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. apríla 2011